

ROVARÁSZ HÍRADÓ

113. szám, 1996. december

Augusztusi konferenciahullás

MI, ROVARÁSZOK igencsak dűskálhattunk idén nyáron érdekesebbnél érdekesebb nemzetközi konferenciákban. Csoda jó dolog ez, hiszen melyikünk ne szeretné elújságotni legújabb eredményeit messze földről egybese-reglett kollegáinak, és viszont, élő szóban meghallgatni, megvitatni, ők mire is jutottak. Ilyenkor derül ki, mennyi új, érdekes eredmény született a nagyvilágban, amiről — szorgalmas irodalmazás, szoros levelezési kapcsolatok vagy internet ide vagy oda — bizony most hallunk először.

Mindannyian tudjuk, hogy a konferenciára járásnak ára van, mégpedig a szó legszorosabb, pénztárcát veszélyeztető értelmében. Nem sok esélyünk van a részvételre, ha a megrendezés színhelye valahol a Tűzföldön, Japánban, vagy a Hawaii-szigeteken van. Idén ebben is szerencsénk volt: számos konferencia Európában, mégpedig közeli országokban, vagy éppenséggel Budapesten volt. A teljesség igénye nélkül csak néhány példa: — 5th International Congress of Systematics & Evolutionary Biology (ICSEB V.) Budapest, aug. 17-24; — 13th Annual Meeting of the International Society of Chemical Ecology (ISCE), Prága, aug. 18-22; — XX International Congress of Entomology, Firenze; aug. 25-31.

Következzék most kóstolóként néhány nyers benyomás a prágai és a firenzei konferenciáról (jómagamnak, hogy ne szerénykedjem, e kettőt sikerült „kiszorítanom”). Ami a méreteket illeti, két véglet: kb. 250 résztvevő, egyetlen fő témakör, néhány gépelt oldalnyi program Prágában, míg több mint 3000 résztvevő, 25 szekció, és egy 400 oldalas programkönyv Firenzében. Mégis, a lényeg valahol ugyanaz. Elejétől a végéig feszített program, velős előadások, sok új információ, ötlet, jó együttműködést ígérő megbeszélések a szünetekben.

Prágában a kémiai ökológiáé a terep. Feromonok, kairomonok szintézise, bioszintézise, metabolizmusa, érzékelése, hatásai. Írtózatosan bonyolult vegyületek képleteivel telezsúfolt ábrásorok. Komplikált, méregdrága műszerek, speciális mérési technikák szülte eredmények tobzódása.

Tetszik, nem tetszik, manapság már úgy hozzátartozik mindez a rovartan tudományának műveléséhez, mint hétköznapi életünkhöz a legmeg-

szokottabb háztartási kellékek, teszem azt az elektromos tűzhely vagy a tv. Talán érdemes lenne nekünk is kissé elmélyedni, mit is tudunk ebből a magunk részéről felhasználni. Kit ne érdekelne, hogy kedvenc rovarcsoportjával milyen trükkös kísérleteket végeztek? Merthát a kísérletek alfája s omegája azért a rovar marad... Hazánkból hárman vettünk részt ezen a konferencián. A következő összejövetel jövőre Vancouverben lesz.

A firenzei világkonferencia tematikája olyan sokrétű, hogy ehelyütt csak szemezgetésre nyílik mód. Tehát: egyfelől szisztematika, filogenetika, állatföldrajz, morfológia, másrészt élettan, biokémia, genetika, valamint ökológia, populációbiológia, továbbá mezőgazdasági, erdészeti, orvosi és állatorvosi rovartan. Külön szekció témája a társas rovarok, az etológia, a trópusi rovartan. S ne feledkezzünk meg a „csemegékről” sem! Így pl. egy teljes workshop foglalkozott a globális felmelegedéssel (szervező: Kozár Ferenc), a hibrid zónákkal és a speciációval, a barlangi rovarokkal, valamint a rovarok tenyésztésével. Rovarcsoportok szerint, hallhattunk előadásokat legyekről, levéltetvekről, poloskákról, darazsakról, recésszárnyúakról éppúgy mint lepkékről és bogarokról. Mindenki megtalálhatta az érdeklődésének legjobban megfelelő szekciót, szekciókat. Világkonferenciához illően a világ minden tájáról érkeztek. Brazíliából például több, mint 100-an. De sokan jöttek kis országokból is. Így pl. Belgiumból 28-an, Dániából 25-en, Hollandiából több mint 50-en, Csehországból 32-en. Hazánkból nyolcan voltunk ott. Hatan az MTA Növényvédelmi Kutatóintézetéből, valamint egy-egy fő a MTM Állattárából és a Savaria Múzeumból. A következő konferencia négy év múlva Brazíliában lesz.

Lehet ilyen gazdag konferenciákról dióhéjban úgy beszámolni, hogy az értékes részleteket is közvetítsük? Aligha. Dehát, nekünk hazai rovarászoknak ott a helyünk! Nemdebár?!

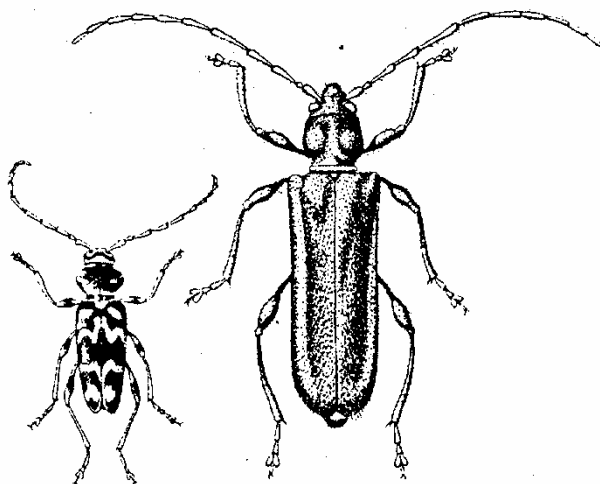
Szócs Gábor

MIRT HÍREK

Elnyert pályázat

Az MRT ez évben is megpályázta az Országgyűléstől a társadalmi szervezetek részére kiírt támogatást. Örömmel számolhatunk be arról, hogy az Országgyűlés Társaságunknak az 1996. évre 300 ezer forint támogatást biztosított. Az MRT Választmányának döntése értelmében a fenti összegből 100 ezer forintot a Folia Entomologica Hungarica kiadásának elősegítésére fordítunk, ami lehetővé teszi, hogy tagjainknak a Rovarászati Napokra beérkező, arra érdemes irodalmi pályázatait e nemzetközileg is jelentős tekintélyű entomológiai folyóirat leközölje. A fennmaradó összeg egy részéből, ahogyan az elmúlt években is, a pályázatok és a különféle kiállítási anyagok díjazása történt meg.

1996. szeptember, Rozner István

A XIX Magyar Rovartani Társaság irodalmi pályázatára beküldött pályamunkák

• Díjazott munkák

I. díj — Pálffy Miklós: Rétság környékének *Diurná* faunája

II. díj — Papp Zoltán: Magyarország hangyalesőinek (*Planipennia*, *Myrmeleonti-dae*) természetvédelmi értékelése

II. díj — Dr. Nagy Barnabás: *Orthoptera* species and assemblages in the main habitat types of some urban areas in the Carpathian Basin

III. díj — Máté András: Kutatási eredményeim a Káli-medencében

III. díj: Patkó Ferenc: A holyvapopulációk (*Coleoptera: Staphylinidae*) biodiverzitása a Hargita-hegységi természetes ökoszisztémákban

• Oklevéllel kitüntetett pályázatok

* Dr. Pompeliu Lie: *A Carabus (Morphocarabus) comptus ulrichhofsmanni* Lie, 1989 előfordulása a romániai Bánságban

* Podlussány Attila: Előtanulmány az *Omiamima hanakii* fajcsoport revíziójához (*Coleoptera: Curculionidae*)

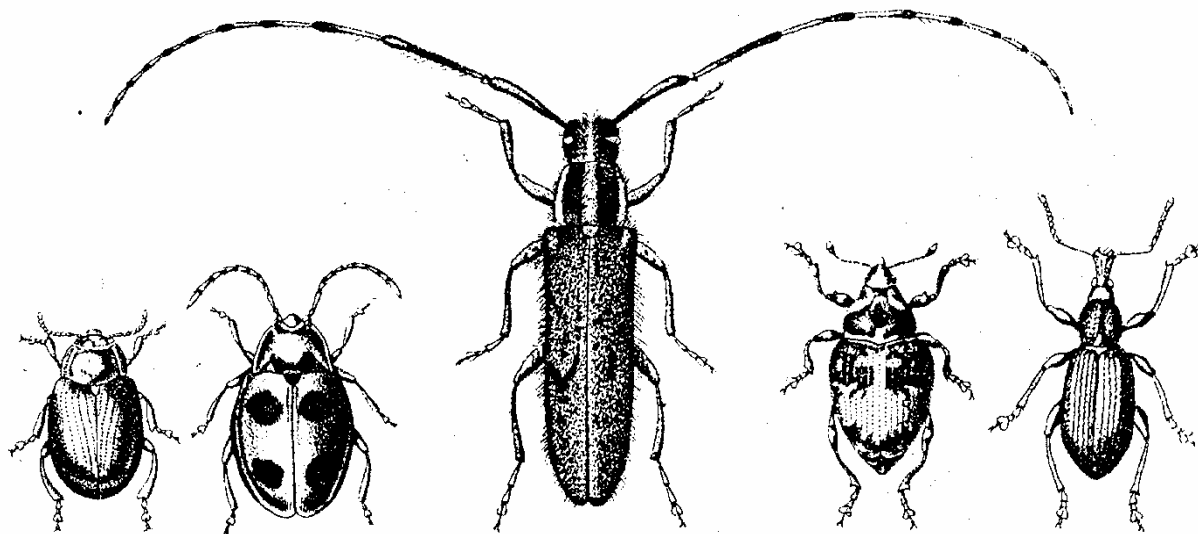
* Rozner István: Az Aggteleki Nemzeti Park dögbogarai és sutabogarai (*Coleoptera: Silphidae, Histeridae*)

* Szalóki Dezső and Hikmet Özbek: A contribution to the *Meloidae (Coleoptera)* fauna of Turkey with new records

* Tóth Gergely: Számítógépes lepkenyilvántartás

Köszönünk minden pályamunkát, és külön gratulálunk a nyerteseknek!

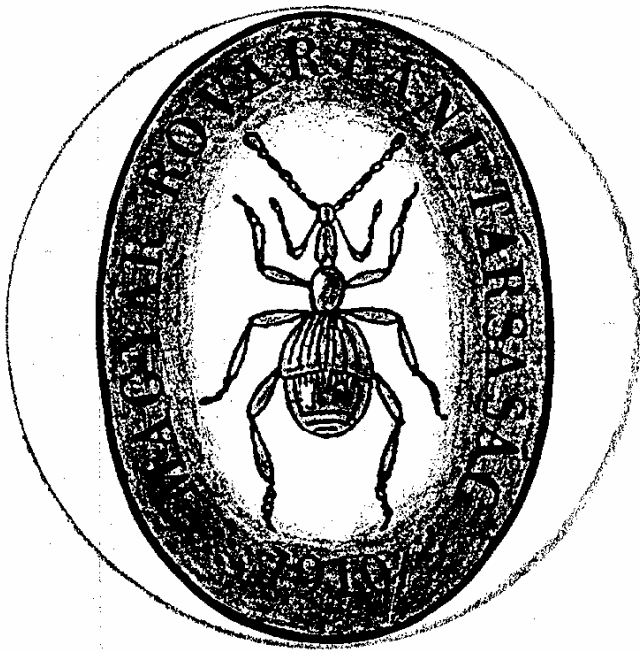
1996. december, MRT vezetőség

A Magyar Rovartani Társaság kitűző jelvénye

A MRT jelvénye, melyet Csiby Mihály tagtársunk tervezett, és a kivitelezés lebonyolításában Papp Jenő tagtársunk segédkezett, korlátozott példányszámban elkészült. A kitűző 25 mm átmérőjű, kör alakú, barna alapon világoszöld és fehér mezőben a MRT ovális emblémáját ábrázolja. Felirata: MAGYAR ROVARTANI TÁRSASÁG — 1910. A jelvényt minden olyan tagunk átveheti a Társaságunk pénztárosánál, aki az 1996. évi tagdíját befizette.

1996 szeptember, Rozner István

MRT kirándulás

Társaságunk idei kirándulását a Hanságba szervezte, amelyet Orosz András vezetett. A táj hangulatából ízelítőt jelentett a Hanság Múzeum megtekintése. Nagy László területi felügyelő beszélt a vidék geológiájáról, vízrajzáról és arról, hogyan nyerte el mai arculatát ez a táj. A következő állomás az Eszteházy madárvárta volt. A lebontásra ítélt épületben ma a Hanság rovar- és madárvilágát bemutató kiállítás van. Innen a Király-tó, a Hanság lemélyebben fekvő részéhez indultunk. Előkerültek a fűhálók, a szippantók. Lelkes gyűjtésbe kezdtünk, aminek sajnos a hirtelen jött zápor vetett véget. Így aztán bőrig ázva indultunk Lébénybe, megnézni az Árpád-kori templomot. A lébényi tölgyesben is próbáltunk gyűjteni, de eső után kevés rovar akadt a hálókba. Vigasztalt bennünket a gondolat, hogy finom halászlé vár ránk Ásványrárón. Az éjszakát Lipóton, a gátórházban töltöttük. A

lepkészek hajnalig tartó lámpázással, fénycsapdázással, a többiek pedig szúnyogriasztással foglalatoskodtak. Reggel a Déli-Hanság egyik féltve őrzött része, a „Nyires” felé vettük utunkat. Itt Fülöp Tibor, a terület felügyelője, mesélt a Nyires kialakulásáról, a táj egyéb értékeiről. Bemerészkedtünk az öreg fák közé, a vaddisznó járta, derékig érő aljnövényzetbe is. Utolsó állomásunk a lébényi legelő volt.

1996 december, Horváth Edit

A legfrissebb börzehírek

A Rovarászati Napok keretében az idén is megrendezésre került, a Papilio Alapítvánnyal közösen, a nagy érdeklődéssel várt Rovarbörze. 1996 november 10-én, az Almási téri Szabadidő Központban került sor a rendezvény megtartására. Bár a látogatók száma nem érte el a tavalyi, ugyancsak itt tartott Rovarbörze látogatottságát, mégis mintegy 800 személy volt kíváncsi a gyönyörű lepkekiállításra, amely a Papilio Alapítvány rovargyűjteményét reprezentálta, és természetesen a börzére hozott rovarokra és felszerelési tárgyakra. Külföldi látogatók is megjelentek, Erdélyből, Szlovákiából és Csehországból érkezett barátainkkal találkoztunk. A cserére és eladásra felkínált rovarok nagy része lepkékből és bogarakból állt, de más rovarrendek képviselőit is megtalálhattuk. A börzén immár rendszeresen megjelenő Maly úrnál, aki prágai rovarkereskedő és gyűjtő, a felkínált rovarokon kívül, beszerezhetőek voltak különböző felszerelési tárgyak. Ugyancsak tőle kaptuk az értesítést, hogy az általa szervezett és a mi rovarász köreinkben is nagy népszerűségnek örvendő prágai rovarbörze, 1997 március első szombatján és vasárnapján kerül megrendezésre a Namesti Muru-n található Vasutas Szakszervezeti Székházban. Tájékoztatásul néhány Maly úr által árusított felszerelési tárgy ára: cseh rovartű 350-400 Ft (hazai kereskedők kínálatában 600 Ft), Leonhard-csipesz különféle típusai 300-400 Ft. Reméljük, hogy a sikeres Rovarbörze 1997-ban is megrendezésre kerül.

1996 december, Rozner István

* * *

KONFERENCIÁK

Előzetes a 6. Európai Entomológiai Kongresszusról

Választmányunk szeptemberi ülésén Papp László (MTM Állattára), aki Társaságunkat képviseli a Standing Committee for European Congress of Entomology, az Európai Entomológiai Kongresszusok állandó bizottságában, beszámolt a bizottság legutóbbi üléséről. Erre az ülésre a firenzei XII. Rovartani Világkongresszus keretében került sor. A bizottság elnöke, Helmut F. van Emden (Reading, U.K.) beszámolt az 5. kongresszus tapasztalatairól. (York, Anglia, 1994. aug. 29-szept. 2.), illetve az azóta eltelt időszak történéseiről. A következő kongresszust Cseké Budejovicé-ben tartják, 1998-ban. A Szejk által is gyakran emlegetett kisváros (sőrei változatlanul jók), Prágától 150 km-re van délre. Hazánkból könnyen és viszonylag olcsón elérhető. A kongresszust 1997. augusztus 21-27. között tervezik megtartani. Az előzetes programban az 1-2. napon plenáris előadások, a 3-4. napon bejelentett előadások és poszterbemutatók szerepelnek, illetve közben egynapos gyűjtőkirándulást is szerveznek. A kongresszusi meghívás minden európai rovarász számára érvényes (Yorkban szép számmal voltak angol és más nyugat-európai amatőrök is!). A regisztrációs díj kb. 200 USD lesz, diákok 50% kedvezményt kapnak. Már most szólunk: a szervező bizottsághoz érdemes kedvezményért, olcsó szállásért folyamodni. A cseh kollégák ismerik a volt keleti blokk rovarászainak gondjait és igazi jóbarátként kezelnek bennünket. Időközben megkaptuk a kongresszusról szóló első bejelentést (a rovarászati napokon az angol eredeti szövegből kaphattunk néhány példányt). Az első körlevelet és további információkat az alábbi címen kérhet az érdeklődő (angolul, németül, franciául, oroszul vagy cseh nyelven írott levélben):

Dr. Tomás Soldan, Institute of Entomology, AV CR, 31 Branisovská, 370 05 Cseké Budejovice, Cseh Köztársaság

(Az első körlevél fogalmazványa megtalálható Papp Lászlónál, aki az érdeklődőket később is mindig szívesen tájékoztatja és az első körlevelet majd sokszorosítja.). Választmányunk elhatározta, hogy kis bizottságot hoz létre a nemzetközi kapcsolatokban felmerülő teendők intézésére. Később a bizottság elnöke képviselteti Társaságunkat az ECE állandó bizottságában is.

1996 november, Papp László

Levéltetves konferencia Indiában

Az Indiai Aphidológiai Társaság 1996 október 28 és 31 között rendezte meg a 6. Nemzeti Aphidológiai Szimpoziумot Gorakhpurban, az ottani egyetem támogatásával. Mivel az indiai társaságnak tagja vagyok, meghívást kaptam a konferenciára nemcsak előadás tartására (Basky Z., Pribék D., Gáborjányi R: Flight and transmission activity of PVV vector aphids), hanem felkértek a 4-es szekció (Vector-virus relationship) elnöki teendőinek ellátására is. A szekcióban tartott többi előadás a burgonya Y vírus járványtanának vizsgálatához kapcsolódott. Nagy szakmai élményt jelentett K. D. Vermától, a világszerte ismert epidemológustól hallani a burgonya virológiai problémáiról, amelyek kísértetiesen hasonlítanak a miénkhez.

1996 november, Fónagy Adrián

Konferencia-kalendárium, 1997

- 4th Symposium on the Biology of Terrestrial Isopods. Haifa, Izrael, január 4-10.
- 9th International Auchenorrhyncha Congress. Sydney, Ausztrália, január 17-21.
- 6th European Workshop on Insect Parasitoids. Valencia, Spanyolország, március 1-6.
- Measurements and Modelling in Taxonomy and Biology of Parasitic Hymenoptera. Berkshire, UK, április 5-12.
- Environmental Pollution. Madrid, Spanyolország, április 22-24.
- XVIII International Grassland Congress - Grassland 2000. Saskatchewan, Kanada, június 8-19.
- Biology of Gall Inducing Arthropods. Mátrafüred, Magyarország, július 11-16.
- 5th International Symposium on Aphids: Aphids in Natural and Managed Ecosystems. University of León, Spanyolország, szeptember 15-21.
- 2nd International Conference on Insects: Chemical, Physiological and Environmental Aspects - Stefan Kopec Memorial Conference. Ladak-Zdrój, Lengyelország, szeptember 14-18.

(bővebb információk a szerkesztőségben)

* * *

KIÁLLÍTÁSOK

Rovarkiállítás Vászolyban

A "Vászolyi Nyár" kulturális rendezvénysorozat keretében 1996. július 13-tól augusztus 17-ig rovarkiállítást rendeztünk Vászoly községben (186 lélekszámú kis falu a Balaton-felvidéken). Vászoly és környéke egyébként rovartanilag az egyik legjobban kutatott kistája a Balaton-felvidéknek. A kiállított rovaranyag (mintegy 80 szabvány-doboznyi) a Papilio Alapítvány, valamint Gaskó Kálmán, Retezár Imre és Végh László gyűjteményéből került összeállításra. Elsősorban látványos rovarok kiállítására törekedtünk, de bemutattuk Vászoly és környékének legjellegzetesebb bogarait és lepkéit, színes fotós poszteren ismertetve a környék természeti értékeit. A kiállítást mintegy tízezer tekintették meg, amelyen Végh László mindvégig igen nagy lelkesedéssel kalauzolta az odalátogató bel- és külföldi érdeklődőket, akik nagy tetszéssel fogadták a bemutatott anyagot.

1996 szeptember, Retezár Imre

A jövő évi kiállítás Vászolyban

Értesülésünk szerint 1997-ben is terveznek kiállítást Vászolyban, amelyre minél több rovarász kolléga jelentkezését várják kiállítási anyaggal.

1996 szeptember, Rozner István

Jászsági rovarkiállítás

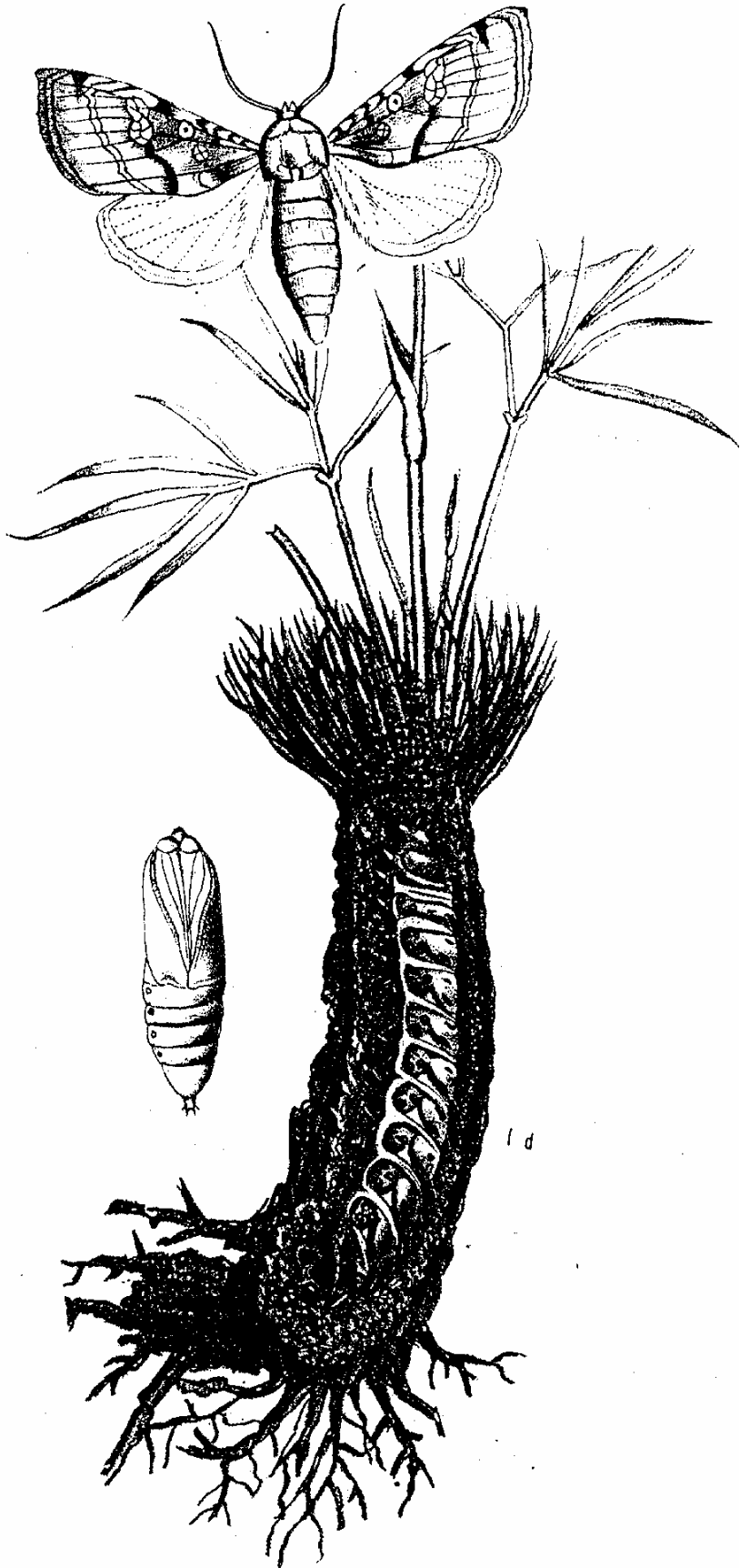
Jászapátiban volt a következő rovarkiállítás 1996. október 14 - 29-ig. A kiállítás rendezői Retezár Imre és Végh László volt, de részt vett benne a Papilio Alapítvány is.

1996 szeptember, Rozner István

Az MTM új kiállítása

Október végén megnyílt a Magyar Természettudományi Múzeum új kiállítási épülete a volt Lovarda (később Alfa mozi) épületében (VIII., Ludovika tér 6.). A kétszintes kiállítási térben alul az időszakos kiállítások láthatók, felül pedig az "Ember és természet Magyarországon" című állandó kiállítás. A rovarokat persze semmilyen természetrajzi kiállításból nem lehet kihagyni, így ezek is szerepelnek a különféle kiállítási egységekben. A kiállítás naponta 10-től este 6-ig látogatható (kedden zárva).

1996. december Merkl Ottó

* * *

KRÓNIKA

GYŰJTŐUTAK

Entomológus Környezetvédelmi Kutatótábor

A szolnoki Tisza Klub szervezésében július 1-től 20-ig már tizenhatodik alkalommal rendeztek környezetvédelmi kutatótábort a Közép-Tisza-vidéki Tájvédelmi Körzet élővilágának feltárására. A kutatások mindenekelőtt a Pélyi Rezervátumban folytak, de ebben az évben rendhagyó módon, egy főleg rovarászokból álló csapat expedíciószerűen bejárta a Tájvédelmi Körzet minden védett vagy védettségre javasolt területét. Én bogarakat gyűjtöttem, a csapat többi tagja pedig a szitakötőket, a hangyákat és a poloskákat tanulmányozták. A vizsgálatok elsődleges célja a biocönózisok degradációs fokának felmérése volt, a szűrőpróbaszerűen gyűjtött anyag és a növényzet alapján. Ismert tény, hogy a többé-kevésbé természetesnek megmaradt életközösségek közül az ártériek szenvedték el az utóbbi évszázad során a legmélyebbre ható változásokat. Kevésbé köztudott viszont az, hogy az emberi beavatkozás mellett, a mindenekelőtt Észak-Amerikából behurcolt növényfajok (gyalogakác, amerikai szőlő, amerikai köris) terjedése az, ami évről-évre mind jobban rányomja bélyegét az ártér arculatára. Még a folyószabályozást átvészelt és ma szigorúan védett helyeken is gyökeresen megváltozott a növényzet összetétele, és ez mindenekelőtt az elsődleges fogyasztóként szereplő növényevő rovarok létét veszélyezteti. Egyre ritkábban lehet találkozni a nyárhoz és a fűzhöz kötődő gazdag bogár-együtteseknek olyan képviselőivel, amelyek azelőtt sem számítottak közönségesnek (ilyenek pl. a különböző *Cryptocephalus*-fajok, a *Melasoma cupreum* és a *Melasoma saliceti*, stb.), ezzel szemben a papírnýárra áttért fajok, mint pl. a *Plagiodera versicolor* és a *Phyllodecta tibialis* rendszeresen elszaporodnak. Az itt-ott még foltokban fellelhető keményfás ligeterdőben a kocsányos tölgyön változatos bogáranyagot találtam, ebben olyan ritkaságok is előfordultak, mint a *Gasterocercus depressirostris* nevű ormányos. A mocsaras részeken és a holtágakban, amelyeken mély nyomot hagytak az elmúlt évtized aszályos esztendői, főleg futóbogarakat lehetett nagy faj- és egyedszámban gyűjteni. A mocsári növények olyan levélbogarai, mint a *Donacia*, *Hydrothassa* és *Prasocuris* nemeknek képviselői ezzel szemben valóságos kuriózumok.

1996. szeptember, Tallósi Béla

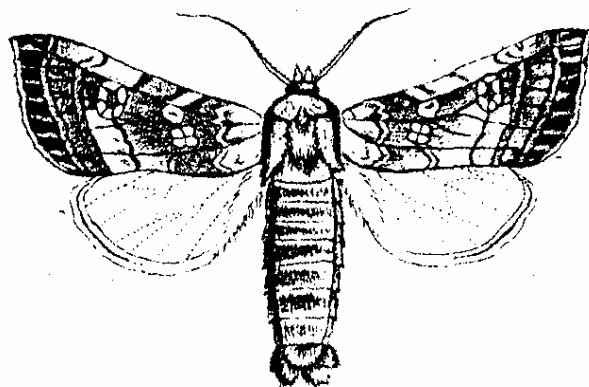
* * *

Erdélyi gyűjtőtűt

Mint már évek óta, ez évben is május 18—25-ig az erdélyi utunk nyitotta meg a külföldi gyűjtéseink sorát. A gyűjtésekben résztvett Kocs Irén tagtársunk, a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum Természettudományi Osztályának vezetője, Podlussány Attila és Rozner István. A kutatási terület súlypontja Hargita megye volt, ahol a Görögényi-havasokban, a Hargitán, a Csiki-havasokban és Gyimesben gyűjtöttünk. A tervek szerint 3—4 évet szánunk Hargita megye bogárfaunájának kutatására. A cél érdekében igyekeztünk az eddig még kevésbé ismert területeken végezni a gyűjtéseket. A gyűjtött anyag feldolgozása folyamatban van, de érdekességként megjegyzem, hogy korábban csak a Háromszéki medencét nyugatról körülölelő Baróti-hegységben, Uzonkafürdön (Kovászna megye) találtuk meg Erdélyben a *Dorcadion murrayi* gyalogcincért, de ezen az úton előkerült a Csiki-medence pereméről, Csikdelnéről is. A bogarakon kívül hártýásszárnyúakat és más rovarrendek képviselőit is begyűjtöttük.

Ismét Görögország

Szalóki Dezső tagtársunk családjával együtt ez évben is meglátogatta a görögországi Asprovaltát. A tengerparti városka környékén végzett bogárgyűjtést június 8 és 15 között, amelynek eredménye mintegy 1000 példány bogár volt. Az anyag nagyrészt hólýaghúzó bogarak (*Meloidae*), cincérek (*Cerambycidae*) és díszbogarak (*Buprestidae*) tették ki.

Gyűjtés a Velebitben

1996 májusában Somorjai Gyula és Ádám László a horvátországi Velebit hegységben végeztek bogárgyűjtést. Mint megtudtuk, az úton semmi probléma nem akadályozta a gyűjtéseket, melyeknek eredménye sok lemezescsápú, levélbogár és díszbogár volt.

Negyedik törökországi gyűjtőutunk

1996. június 22-én indultunk útnak Törökországba, Románián és Bulgárián keresztül. Eredetileg két gépkocsival terveztük az utat, végül csak eggyel indultunk el. Ennek következtében sajnos nem tudott velünk tartani Székely Levente brassói lepkesz barátunk, így maradtunk hárman, Podlussány Attila, Szalóki Dezső és Rozner István. Leszámítva a román és bulgár vámszervektől elszenvedett kellemetlenségeket, viszonylag simán, két nap alatt elértük Törökországot. Mivel itt már alaposan bent jártunk a nyárban, ami bogárgyűjtés szempontjából az alacsonyabb részekben kevésbé jó eredményekkel kecsegtetett, igyekeztünk a magasabban fekvő hegyeket, az azokon levő hágókat megközelíteni. Úticélunk a Kis-Kaukázus törökországi hegyei voltak a grúz határ mellett, majd a Pontusi-hegység hágói egészítették ki utunkat. Ankarától Erzurumig erős katonai fedezet mellett autóztunk, lévén az út a török hadsereg által biztosítva. El kellett viselni a gyakori igazoltatást vegyesen, hol a rendőrség, hol a csendőrség, hol a katonaság által. Egyébként sehol sem jelentett problémát a jelenlétünk. Erzurum után északnak fordultunk, ettől kezdve már nem állítottak meg sehol igazoltatni, kivéve, ha éjszakai lámpázás közben egy-egy csendőrijárőr fel nem fedezte táborhelyünket. Az anatóliai fennsíkon legjobb gyűjtéseink 1200 m magasságban voltak, ha találtunk egy-egy nem legeltetett területet sok lemezescsápút, cincért és hólyaghúzó bogarat foghattunk. Az északi hegyek hágóin 2000—2600 m magasságban már hófoltok is előfordultak, itt koratavaszi bogárfaunával találkoztunk. Legmagasabb sátorhelyünk az Ovitdagi-hágón volt 2600 m magasságban, ahol sikerült elcsípni a *Dorcadion rizeanum* gyalogcincér rajzását, több ritka ormányosbogár, futóbogár és lemezescsápú társaságában. Utunk legtávolabbi pontja Ardahan városa volt a Kura folyó partján. A Fekete-tenger partján indultunk visszafelé, és a Pontusi hegységben több hágóra is feljutottunk. Gyűjtéseink fűhálózással, talajcsapdázással, lámpázással, kopogtatással és talajrostálással

folytak. Igen sok érdekes állatot zsákmányoltunk, hárman kb. 15000 rovarot gyűjtöttünk, bogarakon kívül hártványúakat, egyenesszárnyúakat, recésszárnyúakat, lepkéket stb. Hazafelé Görögországon, Macedónián és Szerbián át jöttünk. Utunk július 12-én ért véget 7500 km megtétele után.

Útitervek

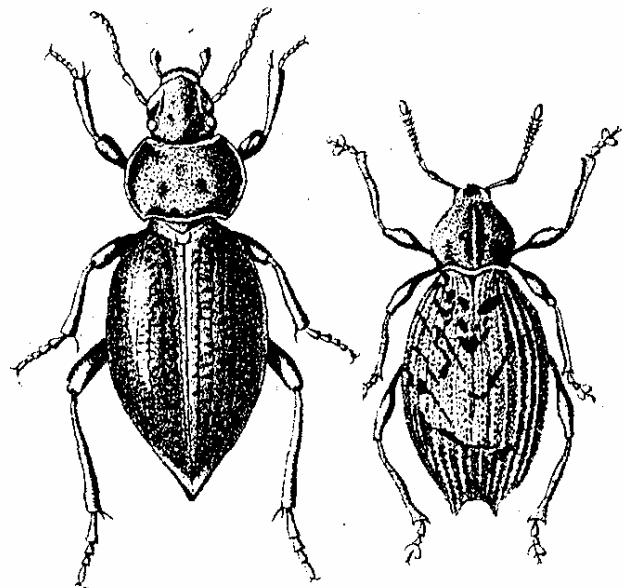
Nádai László tagtársunk októberben Thaiföldre és Malaysiába készült. Tervei között szerepel 1997 februárjában egy Madagaszkári gyűjtőút is. Marosi Pál barátunk november közepén a Kanári-szigeteket vette célba. Mindkettőjüknek sikeres gyűjtéseket kívántunk.

1996 szeptember, Rozner István

Nappalilepkészés a Vág-völgyében

Idén, június legelején, szlovákiai kollégák meghívására Beckó környékén jártam, ahol a *Polyommatus coridon*, nálunk gyakori fajnak, kétnemzedékes alakját találták rovarász barátaink. A gyönyörű, karsztos helyen paradicsomi állapotok uralkodtak. Rengeteg lepke repült, ezrével szivogattak a kétnemzedékes „coridon” hímjei a kis erecske mentén. Idehaza jobban megvizsgáltam a példányokat, és a gyanú beigazolódtott: Új fajra bukkantak a felvidéki lepkeszek! Érdekesésként megemlítem, hogy az új faj együtt fordul elő az egynemzedékes *coridon*-nal, és olyan fajok is honosak a környéken, mint *Pieris bryoniae*, *Pieris flavescens*, *Colias myrmidone*, *Lasiommata petropolitana* és *Limenitis populi*.

1996 szeptember, Bálint Zsolt

Nepáli expedíciósorozat

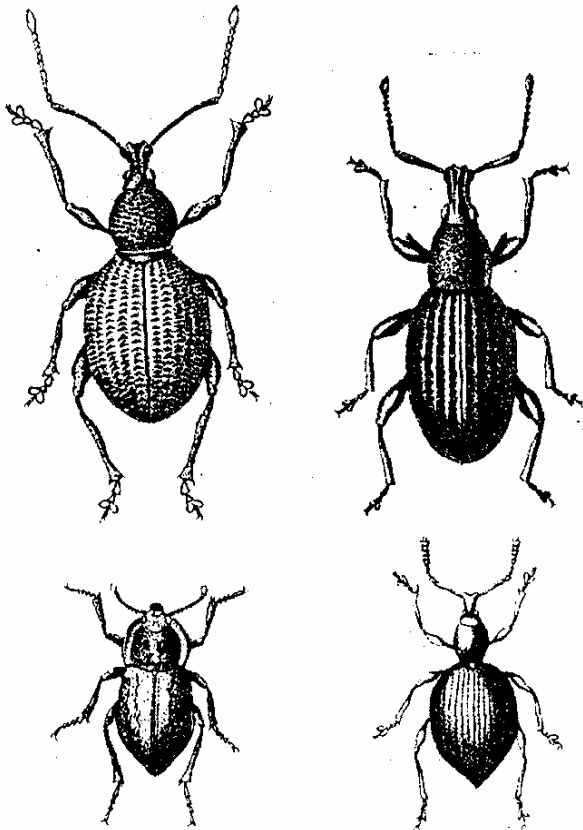
Az MTM Állattár lepkegyűjteményének vezetője, Ronkay László koordinálásával, 1995 és 1996 során is több lepkész-expedíció látogatott el a Hima-lájába. Céljuk az alig ismert tavaszi és őszi asz-pektusok bagolylepke-faunájának kutatása. Eddig több mint kétszáz (!), a tudományra új fajt találtak. Az eredmények hamarosan publikálásra kerülnek a „Moths of Nepal” sorozatban.

1996 december, Bálint Zsolt

A lepkészet “mellékterméke”

Lepkész tagtársaink az utóbbi időben igen sokat gyűjtenek Nepálban és Tajvanon. Becsületükre legyen mondva, a bogarak megfogására és hazahozatalára is szánnak némi időt és energiát és s erről a jó szokásukról kár lenne lemondaniuk. Zsákmányukban nem kevés olyan faj akad, mely a múzeum Bogárgyűjteményéből eddig még hiányzott, sőt a tudományra új fajok is előkerülnek. Legutóbb egy doboz pattanóbogarat (Elateridae) kaptam vissza egy olasz specialistától (G. Platia); a doboz szinte piroslott a holo- és paratípusok céduláitól.

1996. december Merkl Ottó

SZAKIRODALMI FIGYELŐ

Megjelent a Folia Bakonyensis 11. kötete

A zirci Bakonyi Természettudományi Múzeum folyóiratának ez a száma nagyrészt az 1992. évi Bakonykutató Ankéton elhangzott előadások szövegét tartalmazza. Több rovarani tárgyú közlemény is található a kiadványban.

Acta — 1995, Csíkszereda

A csíkszeredai Csíki Székely Múzeum és a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum közös évkönyve jelent meg nagyon szép kivitelben. A 394 oldalas kötetben a természettudományokon kívül megtalálhatók a régészet, történelem, művelődéstörténet és a néprajz erdélyi vonatkozású közleményei is. A publikációk magyar vagy román nyelven, román, magyar és angol nyelvű összefoglalókkal készültek. A MRT tagjainak két dolgozata is szerepel az évkönyvben, ezek ízelítőt adnak az eddig végzett erdélyi kutatásainkról. Az egyik publikáció Podlussány Attila — Kocs Irén: Kovászna megye Curculionioidea faunájának alapvetése. Ebben feldolgozásra került az elmúlt években gyűjtött közel 6000 darab ormányosalkatú bogár, ami 375 fajhoz tartozik, valamint Karl Petri 1912-ben publikált Kovászna megyei adatai. A másik közlemény Szél Győző - Rozner István - Kocs Irén: Adatok Erdély bogárfaunájához az utóbbi évek gyűjtései alapján. A publikációban 617 faj és alfaj adatai szerepelnek 25 bogárcsaládból. Mindkét dolgozat a teljes lelőhely-listát is közli. A szerkesztők a továbbiakban is örömmel fogadják az erdélyi tárgyú publikációk kéziratát, mert lehetőség van az évkönyvek további megjelentetésére is.

1996 szeptember, Rozner István

Rákosi László: Die Noctuiden Rumäniens (Románia bagolylepkéi).

Kiadó: Landesmuseum, Linz, 648 oldal, 821 ábra, 651 térkép 29 színes tábla. Románia bagolylepke-faunájának német nyelvű monográfiája, ami egyben áttekintést ad a romániai faunisztikai kutatások történetéről és az ország természeti viszonyairól is. Minthogy számos hazai és erdélyi vonatkozása van a könyvnek, bizonyos sok tagtársunkat érdekl. A szerző a könyv néhány példányát az MTM lepkegyűjteményében hagyta bizományban. Ára: 100 DM.

Ronkay Gábor és Ronkay László: Noctuidae Europaeae. Volume 6 & 7, Cuculliinae I & II (Európa bagolylepke-féléi, Csuklyásbagolyformák)

Kiadó: Entomological Press, Soro. Mindkét kötet több mint kétszáz oldalas, kb. 200-200 ábrával, minden egyes faj elterjedési térképével, tiz, illetve négy színes táblával. Az említett nemzetség egy részének monografikus feldolgozása. Alapos munka, a bagolylepkék kedvelőinek könyvespolcán mindenképpen ott a helye. Az egyes kötetek ára magas, de a teljes sorozat megrendelésével tetemes összeg takarítható meg.

Magyar Könyvklub, természetkalauz sorozat: Lepkék.

Majdnem ötszáz nappali és éjjeli lepkefaj bemutatása 579 színes fénykép és 160 rajz segítségével. A munka eredetileg német nyelven íródott, így a szöveget teljes egészében kárpát-medencei viszonyokra kellett alkalmaznia a fordítónak. Nem volt könnyű munka!

1996 december, Bálint Zsolt

Új Diptera kézikönyv

Darvas Béla és Papp László technikai szerkesztők, valamint Adrian C. Pont (U.K.) főszerkesztő irányításával Budapesten készül a Manual of Palaearctic/European Diptera c. könyvsorozat. A nagyalakú (octavo), 4 kötetben mintegy 2600 oldalra tervezett mű, 102 szerző (köztük 6 magyar) munkájaként nemcsak morfológiai és taxonómiai tudásanyagot foglal össze, hanem a kétszárnyúak embriológiájának, fiziológiájának, stb. eredményeit is. A 4. kötet alkalmazott dipterológiával kapcsolatos összefoglaló fejezeteket is tartalmaz majd.

1996 október, Nagy Barnabás

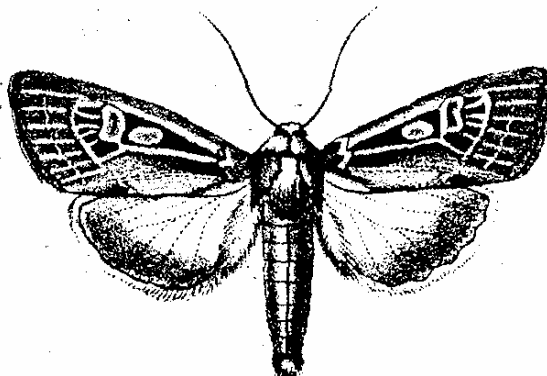
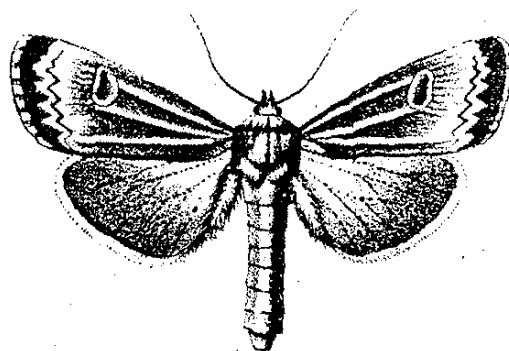
Faunakötet a hártýásszárnyúakról

1995-ban jelent meg a Magyarország Állatvilága sorozat 172. füzeté, amely a hártýásszárnyúak talán legismertebb csoportját, a redósszárnyúakat (Vespoidea) — a „darazsakat” öleli fel. A szerző, Móczár László, több évtizedes idevágó munkásságával avatott kutatója a darazsaknak. Az Akadémiai Kiadó pedig akaratlanul is megörvendezettette a szerzőt azzal, hogy éppen 80. születésnapjára jelentette meg a füzetet. A szerző 7700 redósszárnyú-darázs példány feldolgozása alapján 101 fajt mutatott ki, melyek 38 nemet, ill. 3 családot képviselnek Magyarországon. A három család közül a mézevődarazsak (Masaridae) egyetlen faja él hazánkban a szerző szerint. A

társas-redósszárnyúdarazsak (Vespidae) 21, ill. a magányos-redósszárnyúdarazsak 79 fajjal szerepelnek hazánk faunájában. Jelen füzet az eddig megjelent „fullánkös” füzetekhez hasonló szerkezetben készült, tehát bármennyire is különböző években jelentek meg a többi Hymenoptera füzetek, azok köteté váláskor egységes egészet fognak képezni. A szerző alaposan ismeri a Vespoidea palearktikus irodalmát, amit párosított saját kutatási eredményeivel. Mindezek nyilván „benne vannak” a határozókulcsok szövegezésében és az egyes fajok életmódjának, elterjedésének leírásában. A legismertebb és egyben „legfélelmetesebb” lódarázsról (*Vespa crabro*) közel egy oldalon olvashatunk tömör ismertetést. A *Pseudopipona angusta* kipusztulásáról pedig sajnálattal értesülhetünk, mivel 1941 óta hiába keresték ismert hazai lelőhelyein. A Magyarország Állatvilága sorozat jövőbeni potenciális szerzői biztatást érezhetnek abban, hogy néhány évi szünetelés után ismét megjelent egy faunafüzet. Az átalakulóban levő Akadémiai Kiadó remélhetően továbbra is magáénak tekinti a sorozatot, és a 172. füzet megjelenése, mintegy a Fauna Hungariae megújulását is jelezheti.

1996 október, Papp Jenő

* * *

VEGYES HÍREK

Naturexpo '96

A Magyar Posta a NATUREXPO '96 világkiállítás alkalmából egy 4 bélyegsorozatot tartalmazó kisívet jelentetett meg. A bélyegeken a hiúz, a nagy kócsag és a szibériai nőszirm rajzán kívül a *Rhopalopus ungaricus* Herbst, hazánkban igen ritka cincér képe is szerepel. Ez a faj Közép- és Kelet-Európa déli részein él, lárvája a platánlevelű vagy korai juhar (*Acer platanoides* L.) száraz törzseiben, kérge alatt fejlődik. A 20 mm nagyságú bogarat is a száraz fák elváló kérge alatt találjuk. A kisív érdekessége, hogy a bélyegek terveit tagtársunk, Székely Kálmán grafikus-művész tervezte. Ezúton is gratulálunk Kálmánnak a szépen kivitelezett, izléses bélyegsorért.

1996 szeptember, Rozner István

* * *

KÜLFÖLDI VENDÉGEK

1996 november vége igencsak mozgalmas volt a Magyar Természettudományi Múzeum lepkegyűjteményében. Ronkay László tagtársunk „bagolylepke-kutató workshop”-ot szervezett, amelyen nemcsak hazai kollegák (Fábián György, Hreblay Márton, László Gyula, Ronkay Gábor és Varga Zoltán), hanem számos külföldi vendég is részt vett: Kauri Mikkola (Helsinki), José Luis Yela (Sevilla), Vladimir Kononyenko (Vlagyivosztok) és Michael Fibiger (Soro). Ezzel párhuzamosan az oxfordi Natural History Museum entomológiai osztályának nyugalmazott vezetője, David Spencer Smith professzor is a lepkegyűjtemény vendége volt, aki „negligálta” a noctuákat, és inkább Bálint Zsolttal, két „szébb nemet”, a neotrópikus *Cyclargus*-t és az óvilági *Polyommatus*-t, szemrevételezte.

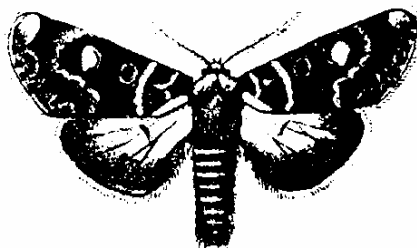
1996 december, Bálint Zsolt

Másországi bogarászok

A múzeum Bogárgyűjteményét az idén is több neves szakember kereste fel, így Dr. Hans Bremer (Heidelberg, Németország), Dr. Wolfgang Schawaller (Stuttgart, Németország), Dr. Martin Lillig (Saarbrücken, Németország) és Dr. Stanislav Becvár (Ceské Budejovice, Csehország). Ők valamennyien a gyászbogarak

(Tenebrionidae) specialistái, és igencsak sok munkát végeztek. Dr. Charles W. O'Brien (Tallahassee, USA) ormányosbogarásszal remek cserét bonyolítottunk le (ormányosbogarakat adtunk gyászbogarakért).

1996. december Merkl Ottó

METAMORFÓZIS

Huzián László (1923—1996)

a gödöllői Agrártudományi Egyetem Növényvédelmi Tanszékének docense elsősorban a növényvédelmi rovartan oktatásának szentelte életét. Kutatásai elsősorban a takarmány- és cukorrépa kártevőire, ezek előrejelzési lehetőségének kimunkálására irányultak. A tanszéken példás könyvtárat fejlesztett ki. Nevezetes állatmotívumokat tartalmazó bélyegyűjteménye.

1996 október, Nagy Barnabás

Járfás József (1937—1996)

A KÉE kecskeméti kertészeti karának egyetemi tanára volt, Társaságunk régi tagja. Különösen a fénycsapda alkalmazásának lehetőségeit kutatta, majd különféle növény- és tájvédelmi programok megvalósításán munkálkodott. Kb. 140 tudományos dolgozat jelent meg tollából, melyek között a tudományos ismeretterjesztésre különös súlyt fektetett.

1996 november, Nagy Barnabás

Újhelyi Sándor (1902—1996)

Társaságunk legidősebb tagja, május 19-én hunyt el. Hivatali állásai (ny. egyet. docens, korábban gimn. tanár ill. igazgató) mellett a hazai entomofaunisztika jeles művelője volt (Orthoptera, Neuroptera és Trichoptera). Szeretetteljes egyéniségét az utóbbi néhány évben — megromlott látása, egészségi állapota miatt — már nélkülöznünk kellett társasági üléseinkről. Emlékét számos szacikke is idézi.

1996 augusztus, Nagy Barnabás

Tetmajer Noémi, régi tagtársunk október 13-án távozott közülünk. Korábban a NKI munkatársa volt. Több kutató munkájában közreműködött, többek között poloskagyűjtemény felállításában is tevékenykedett.

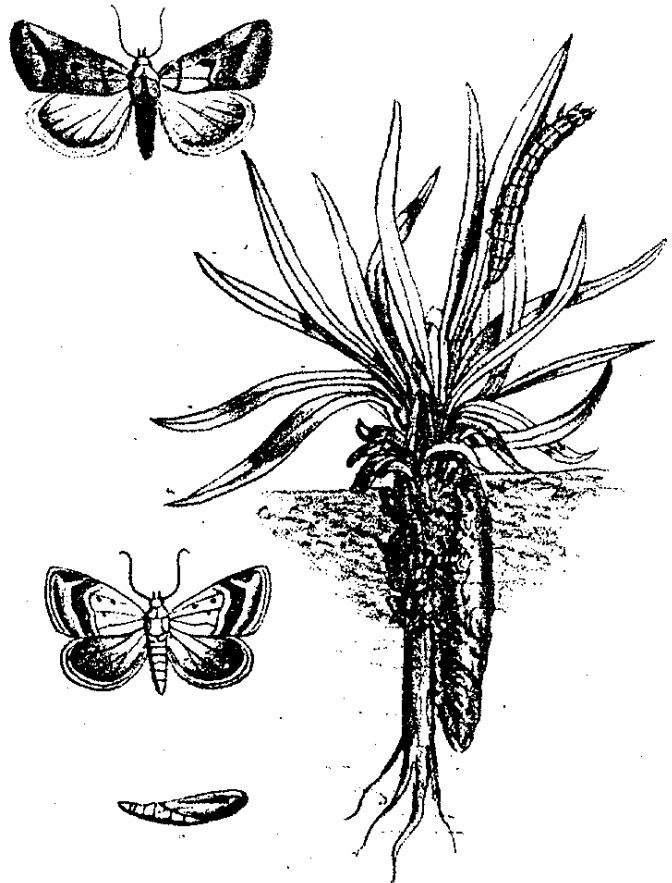
1996 november, Nagy Barnabás

SZEMÉLYI HÍREK

Papp Lászlót, a TTM Állattár Diptera gyűjteményének vezetőjét, a Fifth International Congress of Systematic and Evolutionary Biology 1996. augusztus 17—24. között Budapesten tartott kongresszusán a Zoológiai Nevezéktan Nemzetközi Bizottságának tagjává választották.

1996 október, Nagy Barnabás

Rovarász Híradó
A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
megjelenik negyedévente
szerkeszti: Bálint Zsolt, Nagy Barnabás
és Rozner István
Szerkesztőség: Bálint Zsolt
Magyar Természettudományi Múzeum,
Állattár, 1088, Budapest, Baross utca 13.
Telefon: 3130-035.

Illusztráció — Frivaldszky Imre: Jellemző adatok
Magyarország faunájához c. munkájából